

МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

*Птащенко О.В., д.е.н., професор, Полянський Д.Є., студент
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,*

У багатьох країнах світу в даний час йде процес переходу до нової соціально-економічної формації, глобального інформаційного суспільству, яке являтиме собою сукупність національних інформаційних інфраструктур. Перш ніж безпосередньо перейти до розгляду етапів цього процесу, концепцій та програм цих країн, спрямованих на прискорення розвитку їх інформаційних інфраструктур та інтеграції у світове інформаційне простір, слід позначити основні моделі інформатизації, тлі яких помітнішими будуть і відзнаки країни. Як правило, критеріями для цього є макроекономічна політика і концепція держави у контексті формування інформаційного суспільства, специфіка його законодавчої системи, особливості національної культури та менталітету. Умовно виділяють дві основні моделі розвитку інформаційного суспільства: західну та східну.

Основною рисою макроекономічної політики країн Європейського союзу служить пошук певного балансу між повним контролем з сторони держави та законами ринку, іншими словами, поєднання урядових та ринкових сил з урахуванням того, що роль кожної з них може змінюватися залежно від ситуації.

Іншою, не менш актуальною проблемою, є питання, що слід розвивати спочатку: мережі чи послуги. Загалом у Європі превалює думка, що насамперед необхідно розвивати сферу послуг. До числа країн, які мають протилежний погляд на цю проблему, відносяться Великобританія та Франція. У їхніх планах розвитку інформаційного суспільства вказується, що саме будівництво мереж є рушійним фактором розвитку сфери послуг. Водночас слід відзначити, що практично всі програми мають на меті розвиток "Універсального обслуговування". Причиною цього є серйозна занепокоєння країн Євросоюзу, пов'язане із загостренням проблеми нерівності в інформаційному суспільстві, коли більшість населення може просто опинитися за його бортом.

Далеко не останню роль у розробці моделі розвитку інформаційного суспільства та її подальшої реалізації грають національні культурні особливості. Найчастіше саме вони багато в чому визначають попит у країні на ті чи інші інформаційні технології. В результаті кожна країна характеризується своїми особливостями використання Інтернету та електронної пошти, своїми аудиторіями для різних видів інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Загалом слід зазначити той факт, що європейські теле/радіопрограми, а також відеоринок перебувають сьогодні під великим американським впливом.

Американський шлях формування інформаційного суспільства визначається загальною моделлю соціально-економічного розвитку, якої функції держави зводяться до мінімуму, а діяльність приватних осіб – до максимуму. Головне в цьому підході – залишити все в руках приватного сектору та сил ринку, повна лібералізація ринку інформаційно-телекомунікаційних технологій. Велика увага при цьому приділяється розвитку інформаційних супермагістралей, їх соціальної орієнтації, і навіть проблемі універсального обслуговування.

Саме йому відводиться роль противаги у тому випадку, коли політика лібералізації спрямована головним чином на покращення якості послуг і зниження їхньої ціни для ділових кіл, а не для населення в цілому. США солідарні з Великобританією в тому, що насамперед необхідно побудувати інформаційні мережі,

на основі яких згодом розвивати сферу послуг. А ось у галузі культурного впливу на процес Інформатизації підходи цих країн розходяться. У США основний наголос робиться на подальший розвиток за допомогою нових інформаційних технологій «домашніх розваг», у Великобританії ж попит на подібну продукцію не є визначальним.

Представники східної моделі розвитку інформаційного суспільства прагнуть розробити альтернативний західний підхід, який базується насамперед на затвердженні власних ціннісних орієнтацій щодо індустріалізації, інформатизації та соціального розвитку. В його основі лежать співпраця держави та ринку, спроба встановити зв'язок між культурними цінностями, властивими конфуціанству, і соціальними, що відбуваються.

Філософські постулати співіснування та співпроцвітання, а також сприяння держави у реалізації цих принципів на рівні окремої організації є, на думку азіатських політиків, запорукою успіху. В рамках східної моделі виділяються Японія, «азіатські тигри», певні зрушення намітилися у Китаї, Індії.

Для Японії через низьку народжуваність характерне старіння населення. За рахунок новітніх інформаційних технологій планується компенсувати негативний вплив на економіку зменшення чисельності працездатного населення.

Вагомі інвестиції китайського уряду у сферу науково-технічних розробок, залучення іноземного капіталу приносять свої плоди, обіцяючи у майбутньому перетворити цю колиш технічно відсталу країну в один із світових центрів нових технологій. Насамперед йдеться про сектор телекомунікацій.

Індія не обрала ні шляхи повної приватизації, ні шляхи м'якої Лібералізація. Її модель називають проміжною. Державні підприємства не передаються у приватний сектор, а конкуренція дозволяється на ринку місцевих послуг, при цьому допускається 49% іноземного присутність.

Сучасне суспільство переживає один із найсуперечливіших і неоднозначних періодів свого розвитку. На зміну постіндустріальному суспільству останніх десятиліть поступово приходить інформаційне, однією з основних характеристик якого є його глобальний характер. Ступінь готовності до повномасштабного переходу до суспільства знання, модель його становлення величезною мірою обумовлені рівнем соціально-політичного розвитку того чи іншого соціуму, і далеко не всі країни можуть вважатися повністю готовими до нового ступеня еволюції людського суспільства. Тим не менш, процеси глобалізації економічних відносин та науково-технологічний прогрес дозволяють звести до мінімуму тимчасові витрати держав на підготовку до цього етапу розвитку. Застосування нових інформаційно-телекомунікаційних технологій набуває вирішального значення для підвищення конкурентоспроможності економіки, розширення можливостей її інтеграції у світову систему господарства, підвищення ефективності державного управління та місцевого самоврядування. І ця роль нових технологій, насамперед Інтернету, буде стрімко посилюватись. Одночасно зростаючу роль гратиме фактор інтерактивності джерел інформації в Мережі У цих умовах засобам масової інформації надається унікальна можливість найповніше реалізувати свою «четверту владу», максимально сприяючи глобальному інформаційному обміну.

Процес інформаційних перетворень у світі необоротний, проте поки що їм охоплені далеко не всі країни. Створюється нова карта світу інформаційна, яка показує стан цієї сфери в кожному його регіоні. Згідно з нею, висока щільність інформації, інтенсивність розвитку та використання нових інформаційних технологій

доводиться сьогодні насамперед на США, країни ЄС, Японію. У всіх інших місцях ці показники значно нижчі, а подекуди й зовсім сходять нанівець. Водночас навіть у цих розвинених країнах суспільство насправді ще дуже далеко від того, щоби повною мірою стати інформаційним. До досі значну кількість людей у цих країнах зайняті простим працею, у багатьох сферах використовуються старі технології, недостатньо розвинуто комунікаційну інфраструктуру.

Список використаної літератури

1. Плєскач В. Як уряду розбудувати державну політику у сфері е-торгівлі / В. Плєскач, Н. Бородачова, Л. Олексюк. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://issuu.com/irf_ua/docs/web_ecommerce__civic_synergy_ua_20
2. Admitad Annual Report 2017/2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://belretail.by/article/esommerce-prodaji-v-mire-po-itogam-goda-vyirosli-na-do-mlrd>
3. Цікаві факти про інтернет-торгівлю в світі в 2019 році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://lemarbet.com/ua/razvitie-internet-magazina/interesnye-fakty-ob-internet-torgovle/>